

Doel voor ogen
Blindenprojecten Azië

VIJFDE BRIF

Numer 4 juli 2002

Foto: Paul Kronenberg

Met het blindencentrum in Lhasa gaat het goed, mede door de vele donaties die dit project mogelijk maken.

- Op dit moment krijgen 28 kinderen les. Er zijn 5 klassen. Twee voorbereidende basisschoolklassen, een muziekklas en twee fysiotherapie/medische-massageklassen.
- In Augustus 2001 is de nieuwbouw in gebruik genomen. Het gebouw heeft 3 klaslokalen, 2 slaapzalen, ruimtes voor fysiotherapie en medische-massagetraining, brailleboek-productie, een ziekenkamer, toiletten en douches.
- Er is land ter beschikking gesteld voor de bouw van de trainingsboerderij en kaasfabriek.
- De eerste Tibetaanse brailleschoolboeken zijn gedrukt.
- Schilderijen, door de kinderen gemaakt, zijn tentoongesteld in Sjanghai en Peking.
- De verdubbelingsactie van de Wilde Ganzen is buitengewoon succesvol geweest.

De Stichting "Doel voor Ogen" bedankt iedereen hartelijk voor de gegeven donaties, klein en groot, die het project - het blindencentrum in Lhasa - ondersteunen.

Foto: Paul Kronenberg

Berichten uit Lhasa

Beste vrienden, kennissen, en sponsors van het Project for Ther Blind.

Zaterdag 23 maart 2002

Sabriye en ik zijn na een zeer vermoeiende reis weer in Lhasa aangekomen. Vermoeiend omdat we anderhalve week hebben gevochten met de bureaucratie in Nepal.

In Juli 2001 was Lauda Air zo vriendelijk om 600 kg braillepapier, twee tandems en een rubberboot naar Kathmandu te vliegen. Wij verheugden ons natuurlijk erg op de komst van deze goederen maar het feest mocht voorlopig niet doorgaan. De douane in Nepal dacht dat er weer wat te verdienen viel. Sabriye had, om de goederen vrij te krijgen, de discussie al gestart toen zij in September 2001 naar Europa vertrok. Maar was er niet in geslaagd. Ik heb ook getracht om op mijn terugweg wat te regelen, maar ook dat mocht niet baten. Twee weken geleden zijn we dus begonnen met een sterk offensief. Vooral na de vaststelling dat het braillepapier het hele regenseizoen BUITEN had gestaan! De dozen waarin het papier was ingepakt waren door de natuur verteerd en een zielig aandoende stapel "vodden" was het resultaat. Niemand, van de meer dan 100 medewerkers, die er ook maar aan gedacht heeft er even een plastic zeiltje over te spannen. En dan werd ons ook nog even verzocht een fiks bedrag voor "storage" te betalen. Dat schoot bij ons dus even in het verkeerde keelgat! Omdat dit soort zaken niet in een gesprekje te regelen zijn, hebben we vijfenhalve dag gebivakkeerd in de douanehal. De directeur van het douanekantoor, Mr. Paudel, zou ieder moment verschijnen. Pas op de dag van ons vertrek naar Lhasa kwam hij opdagen!

Uiteindelijk... en zonder te betalen, hebben we de spullen, opnieuw verpakt, in de Boeing 757 van China Southwest Airlines geladen en zijn we ermee naar Lhasa gevlogen. China Southwest vroeg ons maar de helft van het normale tarief om de spullen mee te mogen nemen.

Ondanks het gedoe bij de douane was het weer heerlijk om in Lhasa terug te komen. Wij waren erg blij om de kinderen en medewerkers allemaal weer te zien en andersom was dat (gelukkig) ook het geval. Zij hadden geweldig hun best gedaan gedurende de winter en verkeerden allemaal in goede gezondheid. Voor ons in ieder geval een bevestiging dat ze het werk ook zonder ons kunnen uitvoeren. En dat is toch ons hoofddoel!!

Dit jaar staat er weer heel wat op het programma. De bouw van de boerderij met kaasfabriekje, het integratieplan, uitbreiding van de brailleboekproductie, een follow-up van de fysiotherapietraining met Monique Assal, en een computercursus voor de staf. Geen tijd om ons te vervelen dus.

Met heel veel groeten, Paul en Sabriye

Brailleboekdrukkerij

De eerste brailleschoolboeken zijn gedrukt!

Na drie jaar ontwikkeling is het een feit. De eerste Tibetaanse brailleboekdrukkerij is in gebruik genomen. In augustus 2001 werden de eerste brailleboeken gedrukt.

De manier waarop blinden Tibetaanse brailleteksten met de brailleschrijfmachine typen is sneller dan elke andere wijze ook en gebeurt met 6 toetsen. Het idee is om het intypen op een brailletypemachine over te dragen naar een normaal toetsenbord dat aangesloten is op een computer. De zes toetsen, "sdf jkl" en de spatiebalk worden gebruikt om snel en eenvoudig Tibetaanse teksten in de computer te krijgen. Op het beeldscherm verschijnt de tekst en men heeft de keuze om deze in zwartschrift of in braille uit te printen. Op deze manier kan een techniek voor blinden worden toegepast voor de "ziende" wereld. Om dit project te realiseren ontvangt het project hulp van vrienden die aan het instituut voor kunstmatige intelligentie te Saarbrücken werken en de firma BAUM Retec die de benodigde soft- en hardware verzorgt.

Voordat Sabriye 11 september 2001 naar Europa vertrok heeft ze tot diep in de nacht brailleschoolboeken gedrukt zodat de kinderen in de winter geen gebrek zouden hebben aan leermiddelen. Op de cover van elk boek is in braille de naam van de betreffende leerling gedrukt. We hebben nog nooit kinderen zo blij gezien met de ontvangst van schoolboeken. De boeken werden mee naar bed genomen, boven de dekens werd demonstratief gesnurkt terwijl onder de dekens werd gelezen.

Trainingsboerderij

De TDPF heeft een stuk land toegewezen gekregen van de staat. Project for the Blind krijgt daar 1500 m2 van, voor de bouw van een trainingsboerderij en kaasfabriekje. Het stuk land ligt zo'n 8 kilometer ten westen van Lhasa.

Naast de school zijn Sabriye en Paul momenteel druk bezig met het realiseren van een beroepsgericht trainingsproject voor blinden in Tibet. Hiervoor wil Project for the Blind een trainingsboerderij opzetten. Het doel is om beroepsgerichte vaardigheden aan te bieden aan blinden en slechtzienden om ze voor te bereiden of te reintegreren in een reguliere baan of hun oude beroep. Het project is in eerste instantie bedoeld voor de Tibetanen die op latere leeftijd blind of slechtziend zijn geworden. Velen daarvan zijn boeren of nomaden. Zij hebben inmiddels in hun leven de nodige werkervaring en vaardigheden opgedaan. Training en deskundigheidsbevordering worden aangeboden om de mensen de mogelijkheid te bieden hun vak weer op te pakken. Ze zullen onder andere worden getraind in het maken van (Yak)kaas, melk en yoghurt en het verbouwen van fruit en groenten. Deze training wordt verzorgd door verschillende deskundigen/experts uit binnen- en buitenland. Andere aspecten zoals hygiëne, managementskills, algemene dagelijkse vaardigheden en het Chinese en Tibetaanse brailleschrift zullen daarbij aan de orde komen.

Dit project wordt binnen de periode 2000 - 2003 gerealiseerd.

Momenteel wordt er hard gewerkt aan de bouwplannen van de boerderij en worden de eerste lokale experts getraind. In 2003 gaat de eerste training van start. Zes trainees gaan beginnen met landbouwtraining en zes met dierenverzorging.

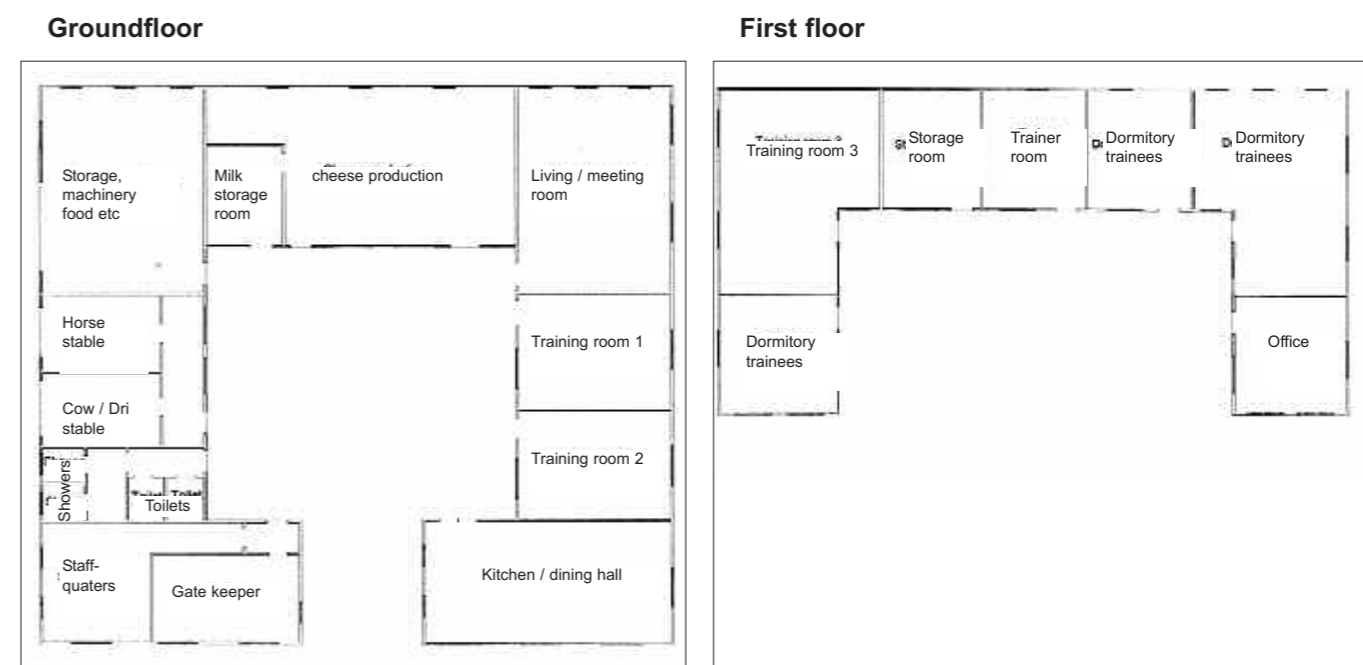
Er is een professionele kaasmaker uit Zwitserland, C.Seiffert, die in augustus naar Lhasa komt om de trainees op te leiden in het maken van kaas: Zwitserse halfharde kaas en een mozzarella die ze "Lhasarella" willen gaan noemen. Hij zal eerst Sabriye opleiden zodat ze samen een methode kunnen ontwikkelen die geschikt is voor blinden. C Seiffert werkt al bijna 20 jaar "Auf der Alp" en maakt daar van verse koeienmelk een milde halfharde kaas.

TRAINING FARM: Rehabilitation and Trainingcentre for the Blind, Tibet

Tibetan Style total surface appr. 600m2

Remark: under the cheeseproduction there will be a basement room for cheese storage.

Design: Paul Kronenberg

De leerlingen

Op dit moment krijgen 28 kinderen les. Er zijn 5 klassen. Twee voorbereidende basisschoolklassen, een muziekklas en twee fysiotherapie/medische-massageklassen.

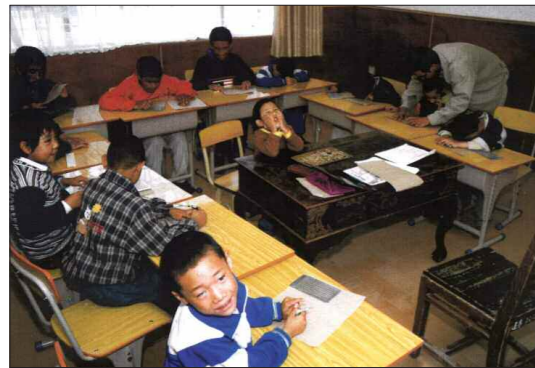
Er zijn een aantal nieuwe kinderen bijgekomen. Onder andere drie kleine meisjes die allemaal Tsering heten. Tsering Yangzong, Tsering Lamu en Tsering Yudun.

Tsering Yangzong komt uit Chamdo. Ze noemt zichzelf in het Engels een "Kampa girl" en is 5 jaar oud. Ze werd door twee Kampa's aangemeld. Kampa's zijn mensen die uit het Cham-district komen. Zij waren vroeger de grote krijgers.

De mannen vertelden dat de vader een paar jaar geleden gestorven was en de moeder geen tijd had om voor haar kind te zorgen. Ze waren geen familie van de "little Kampa girl", maar burens die, toen ze zagen hoe het meisje door haar moeder werd verwaarloosd, zich over haar hadden ontfermd. Via de media hoorden ze over het project voor blinden in Lhasa. Omdat ze toch voor zaken naar Lhasa moesten hadden ze het meisje meegenomen.

Sangpo begon haar uit te leggen wat er zoal in het trainingcentrum te beleven valt. "We hebben zelfs een voetbal met een belletje erin, er wordt veel gezongen en gedanst en je zult zien dat iedere dag iets nieuws te bieden heeft!" Tsering Yangzong's gehuil hield snel op. De net zo oude Tsering Lhamo nam de kleine Kampa girl aan de hand om haar het project te laten zien.

De beide Kampa-mannen gebruikten deze gelegenheid om stilletjes het project te verlaten. De volgende keer komen ze kijken hoe het met Tsering Yangzong gaat.

Foto's: Paul Kronenberg

Lhakdon (huismoeder) en Ngawang (huisvader) zorgen voor de opvoeding van de kinderen. Zij zijn het die de lokale cultuur volledig begrijpen en met hun inlevingsvermogen bij de kinderen wonderen kunnen doen.

In de meisjesslaapzaal was het 's avonds erg onrustig. Tsering Yangzong huilde en schreeuwde naar de andere kinderen: "Ik ben een heks, ik ga jullie allemaal beheksen!" De andere meisjes waren daardoor heel nerveus en bang. Tibet is een land waar bijgeloof het dagelijks leven erg kan beheersen.

Lhakdon kwam meteen op het tumult af en troostte Tse Yangzong. Zij vertelde de anderen dat Tse Yangzong in haar dorp waarschijnlijk door medebewoners voor heks werd uitgescholden. Lhakdon is in zulke situaties onvervangbaar.

In het begin bekogelde Sonam Bongso de andere kinderen met stenen. Lhakdon nam de tijd om rustig met haar te praten en vroeg waarom ze met stenen gooide. Sonam Bongso begon te huilen en Lhakdon bleef rustig doorvragen of de kinderen in haar dorp ook stenen naar haar gegooid hadden. Ze knikte bevestigend. "Waarom hebben ze dat gedaan? Omdat je blind bent?" Weer een bevestigend knikken. Sindsdien heeft Sonam Bongso zich erg positief ontwikkeld, heeft vele vrienden in en buiten de school en komt daar waar nodig op voor de kleinere blinde kinderen die door anderen gepest worden.

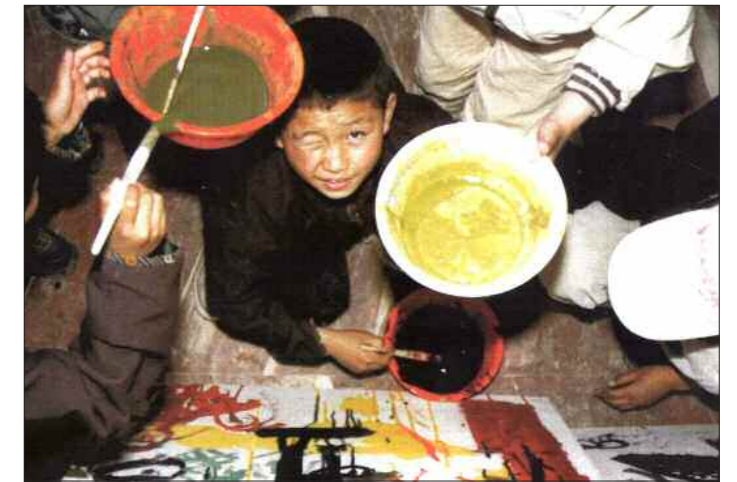
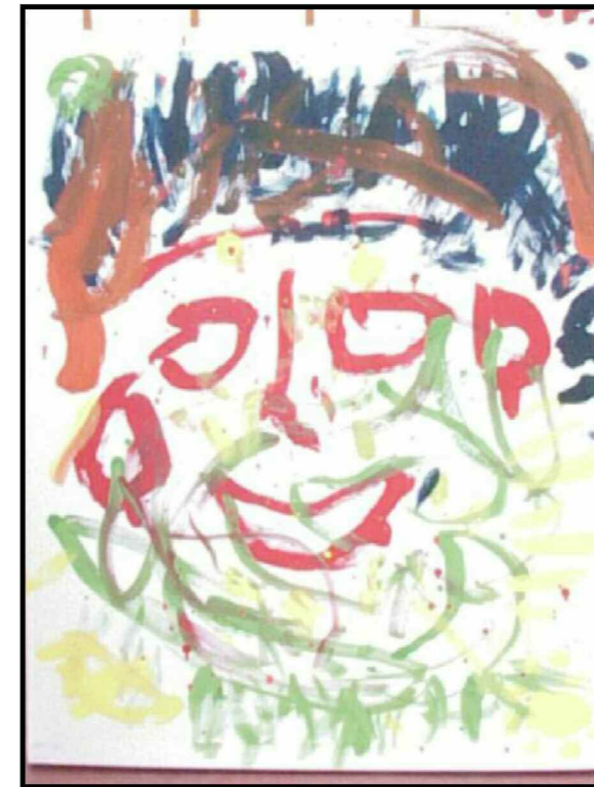
Ngudup, een 14-jarige jongen die zijn leven lang in een kamertje opgesloten heeft gezeten, had grote moeilijkheden om contacten te leggen met andere leerlingen. Men dacht lange tijd dat hij niet echt in staat was om te kunnen leren. Nu is hij met zijn kennis van het brailleschrift al een stuk gevorderd en heeft de Jamje leren spelen. De Jamje is een soort Tibetaanse gitaar waarmee Tashi (de blinde muziekleraar) de leerlingen begeleidt. Nu begeleidt Ngudup de zangers en Tashi speelt daarbij op een Tibetaanse dwarsfluit, waardoor er een kleine "schoolband" is ontstaan.

Schilderijen

Oktober 2001 werden schilderijen, gemaakt door de leerlingen van het Blindencentrum in Lhasa, tentoongesteld in Sjanghai en Peking. De schilderijen werden geveild en de opbrengst gaat voor de helft naar het "Project for the Blind, Tibet". De andere helft gaat naar een kinderkliniek in Sjanghai waar kinderen met hartproblemen worden geopereerd.

Het initiatief van deze schilderactie komt van Christophe Peres, een Fransman die het project afgelopen juli heeft bezocht.

Het is voor het zelfvertrouwen van de kinderen een geweldige opsteker geweest dat ze voor het eerst in hun leven andere kinderen konden helpen.

Foto's: Paul Kronenberg

Blindentraining Marburg

De filosofie van BLISTA, Blinden Studien Anstalt in Marburg, is om blinden zelf hun grenzen te laten bepalen. Deze filosofie proberen ze ook in het rehabilitatie- en trainingscentrum voor blinden in Lhasa te hanteren. Het gaat daarbij hoofdzakelijk om het opbouwen van zelfvertrouwen. "Zonder zelfvertrouwen beweegt zich niets", dat geldt natuurlijk niet alleen voor blinden maar voor iedereen.

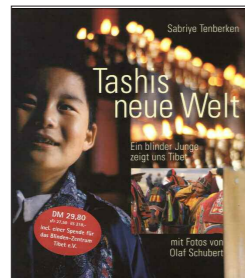
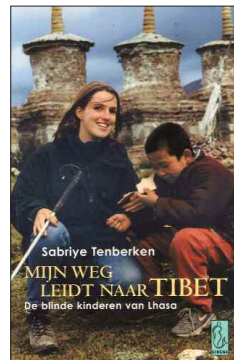
Paul, Sabriye, Nordun, (lerares), Gama Choedron (lerares), Sangpo (leraar) en Wangchen Gelek (vice-president van de Tibet Disabled Persons Federation) hebben een speciaal ontwikkelde cursus gevolgd aan de "Blinden-Studien-Anstalt" in Marburg. Zes weken lang zijn ze geblinddoekt door het leven gegaan om in te voelen wat blind-zijn betekent. Er werd getraind hoe men als blinde een andere blinde bepaalde werkzaamheden kan uitleggen. Ook gingen ze geblinddoekt paardrijden.

De docenten die voor de mobiliteits- en oriëntatietraining verantwoordelijk waren, waren niet vertrouwd met de infrastructuur in Tibet zodat een aantal technieken min of meer aan het doel van de Tibetaanse cursisten voorbijgingen. Tibet is anders dan Duitsland, dat wordt vaak vergeten. Toen de docenten een video van de straatcondities in Lhasa zagen, waren ze verbijsterd. "Waar is hier de richtlijn?", "Hoe kan men zich in zo'n chaos oriënteren?" "Mobiliteitstraining onder zulke omstandigheden is niet mogelijk!" In de drie jaar waarin Sabriye, Sangpo, Nordun en Gama Choedron met blinden in Tibet te maken hebben, hebben ze door middel van hun eigen creativiteit verschillende methodes ontwikkeld. Hierdoor is het voor de blinde kinderen mogelijk zich een weg te banen door het chaotische Lhasa. Een deel van de technieken die in Marburg werden onderwezen, kunnen met wat aanpassingen worden gebruikt in Lhasa.

Ook brachten ze een bezoek aan het Karl Strehl Gymnasium, Sabriye's voormalige school. Sabriye heeft het basisidee voor het centrum in Lhasa op de methode van deze school gebaseerd. De Tibetaanse cursisten waren erg onder de indruk van het Marburger onderwijs, dat erg verschilt van de Aziatische methode. Ze merkten op dat de leerlingen door middel van vraagstellingen tot nadenken en redeneren worden aangezet. In Tibet vindt frontaal onderwijs plaats: de leraar roept een zin, en de leerlingen herhalen deze. "Wij moeten ons in de toekomst meer op het denkvermogen van de leerlingen concentreren," zei Sangpo, nadat hij een biologieles over het oog had bijgewoond. De leerlingen hadden door de vraagstelling van de leraar en een tactiele (op de tast) tekening, de werking van het oog zelf uitgedokterd. Een les over dinosaurussen toonde de Tibetaanse cursisten hoe belangrijk tactiel onderwijsmateriaal kan zijn. De leerlingen kregen kunststofmodellen van dinosaurussen in de hand en een model van een mens, om de grootte van deze beesten voor te kunnen stellen. Gama Choedron was erg enthousiast; door het betasten van de modellen en het poppetje als vergelijkingsmateriaal werd het voor haar veel duidelijker. Ook kwamen psychologie, sociologie en andere vakken aan de orde. De brailleboekdrukkerij, de braillemachinefabriek en andere afdelingen werden bezocht, wat vele nieuwe ideeën voor het centrum in Lhasa opleverde.

Boeken

Op 15 maart 2001 is het boek van Sabriye Tenberken "Mijn weg leidt naar Tibet" op de markt verschenen en is inmiddels ook verkrijgbaar in Frankrijk, Italië, Turkije, Taiwan, Korea en Japan. Het boek is uitgegeven door Uitgeverij Sirene van Maarten Muntinga bv, Amsterdam ISBN 90-5831-069-8 Het is ook in braille verkrijgbaar bij:
Luister- en Braille Bibliotheek, Postbus 43234, 2504 AE Den Haag Tel: 070 - 35 93 456

Een ander boek van Sabriye Tenberken is: "Tashis neue Welt", Cecilie Dressler Verlag, Hamburg, ISBN 3-7915-1998-0

Een deel van de opbrengst van deze boeken gaat naar het Project for the Blind, Tibet

Braille Zonder Grenzen

Sabriye en Paul hebben in 2001 een nieuwe organisatie opgericht, genaamd "Braille Zonder Grenzen". Naar voorbeeld van het centrum in Lhasa worden ook in andere gebieden "hulp voor zelfhulp"- projecten opgestart.

Zoals in Tibet zijn ook in andere landen de mogelijkheden en kansen voor blinden en slechtzienden vaak minimaal. Men is niet bekend met technieken en methoden die het 'niet-zien' compenseren of men heeft te weinig kennis over blind-zijn waardoor een verkeerde beeldvorming ontstaat.

Paul en Sabriye dragen met Braille Zonder Grenzen een visie en werkwijze uit, waardoor de beeldvorming kan veranderen. Vanuit de visie en uitgangspunten van Braille Zonder Grenzen, bestaan er geen grenzen in de mogelijkheden van blinde mensen. Uitgangspunt is dat blindheid niet wordt beschouwd als persoonlijk kenmerk, handicap, smet of afwijking en geen reden is voor sociale uitsluiting.

Blindheid is vanuit deze visie geen handicap, als:

"de maatschappij blindheid accepteert als een gelijkwaardige vorm van leven en mensen niet discrimineert, omdat ze blind zijn. Mensen die blind zijn toegang hebben tot mogelijkheden die hen in staat stellen om technieken en methodes te leren, die hun 'niet-zien' compenseren. Dit is alleen mogelijk als ook mensen die blind zijn, opkomen voor zichzelf en het goede voorbeeld willen en kunnen geven".

Slechts een fractie van de blinden wereldwijd kan lezen en schrijven, hierdoor zijn weinigen volledig geïntegreerd in de maatschappij. Het brailleschrift vormt voor blinden de basis om te (leren) lezen en schrijven. Het doel van Braille Zonder Grenzen is dan ook om door het aanbieden van onderwijsprogramma's deze integratie te bevorderen. In de projecten wordt het brailleschrift geïntroduceerd en wordt door middel van brailledrukkerijen en onderwijs de kans geboden om lees- en schrijfvaardigheden in de eigen taal te leren.

Zoals bij "Doel voor ogen" is de doelgroep van "Braille Zonder Grenzen": "Blinde en slechtziende mensen wereldwijd, zonder onderscheid op grond van ras, geloof, nationaliteit, sekse, leeftijd, handicap, gezondheidstoestand, sociale of financiële status, religieuze of politieke overtuiging".

Paul en Sabriye zijn inmiddels druk bezig met de voorbereiding van twee projecten onder de noemer van de nieuwe organisatie. Hierbij gaat het om de oprichting van een centrum voor blinden in Ladakh en het opstarten van de productie van braillemachines in China. In Ladakh wordt een voorbereidingsschool voor blinde kinderen opgericht. Voor kinderen, tieners en volwassenen zal de mogelijkheid worden geboden om te leren lezen en schrijven in het Tibetaanse, Engelse en Hindi brailleschrift. Daarnaast wordt een brailleboekdrukkerij opgezet en komt er een centrum voor beroepsopleidingen.

Een brailletypemachine 'Kronie Brailer' (ontworpen en gemaakt door Paul Kronenberg) zal in de toekomst in productie worden genomen. De kosten voor afnemers in ontwikkelingslanden mogen niet boven de 30 euro uitstijgen. Eén euro van iedere verkochte machine zal naar Braille Zonder Grenzen gaan. Afnemers die in westerse landen wonen, zullen de dubbele prijs moeten betalen en daarmee een andere typemachine voor iemand in een derdewereldland helpen financieren. Niemand mag persoonlijk financieel gewin hebben bij deze typemachine. De winst vloeit terug in het productieproces van de machine en in Braille Zonder Grenzen.

De bedoeling is voor Braille Zonder Grenzen een fonds op te richten, waaruit de lopende kosten van de projecten betaald kunnen worden.

Mocht u Braille Zonder Grenzen willen steunen dan kunt u geld overmaken op: ABN Amro, Rekeningnr: 53.92.38.120, t.a.v. Stichting "Doel voor Ogen" met vermelding van Braille Zonder Grenzen.

Donaties

Recapitulatie donaties 2001

Ontvangen donaties in 2001	€ 30.381,50
Ontvangen rente in 2001	€ 59,55
Uitgaven:	
Overgemaakt in 2001 naar Project for the Blind, Tibet	-€ 22.689,01
Kantoorbenodigdheden e.d.	-€ 623,95
Diverse uitgaven 2001	-€ 47,65

ཅེ་ ཇེ་ ངེ་ མེ་ ཚེ་ འེ་ རེ་ ལེ་ ངེ་ འེ་ མེ་ སེ་ རེ་ ལེ་ སེ་ རེ་

Eindresultaat van de verdubbelingsactie van de Wilde Ganzen in 2001

Deze actie van de Wilde Ganzen is erg succesvol geweest. De netto-opbrengst van de donaties was fl.19.497,43. Met de maximale verdubbeling van fl.10.000,- door de Wilde Ganzen is er totaal een bedrag binnengehaald van fl. 29.497,43. Waarvoor onze hartelijke dank!

Boeken- en platenbeurs Venlo

In samenwerking met Stichting Boeken Steunen Mensen, de Vincentiusvereniging en de Rotaryclub Venlo, Maas en Peel is op 11 t/m 13 januari 2002 in Venlo een grote beurs voor tweedehands boeken gehouden. Ongeveer 70.000 boeken en enkele duizenden platen werden, onderverdeeld in 60 rubrieken aangeboden. De beurs werd druk bezocht. De opbrengst, € 32.000,-, word verdeeld over 2 ontwikkelingsprojecten, waaronder Project for the Blind.

Het bestuur

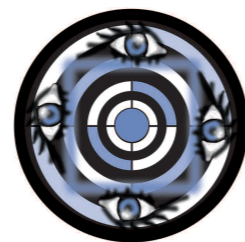
Het bestuur van Stichting Doel voor Ogen bestaat uit de volgende leden: Aleid Schipper, Erica Beneker, Cornelia v.d. Horst Tenberken, (moeder van Sabriye Tenberken), en Carla Schlaghecke.

Deze nieuwsbrief is geheel in eigen beheer door vrijwilligers gemaakt. Heeft u interesse in onze vorige nieuwsbrieven, laat het ons weten. Wij sturen deze graag naar u toe. Als u wilt bijdragen aan de volgende nieuwsbrief; zowel artikelen, foto's als reacties zijn welkom. Wij stellen het zeer op prijs als u met deze nieuwsbrief bij uw vrienden en kennissen reclame wilt maken voor het project.

Op internet, www.braillewithoutborders.org, kunt u extra informatie krijgen over;
- het blindencentrum in Lhasa - Geschiedenis van het project in rondmails
- Boeken van Sabriye Tenberken - Sabriye Tenberken en Paul Kronenberg.

Financiële steun is zeer welkom op ABN - AMRO 53 92 38 120
onder vermelding van: Stichting Doel voor ogen, blindencentrum Tibet.

Secretariaat stichting "Doel voor ogen"
Dreef 13A
1861 TZ Bergen
072 - 5895967
E-mail: doelvoorogen@gmail.com
www.doelvoorogen.nl
KvK. 34109772

Doel voor ogen
Blindenprojecten Azië